

Demokrati

Institutionell kvalitet i svenska kommuner

Rasmus Broms, postdoktor i statsvetenskap vid Göteborgs universitet

Carl Dahlström, professor i statsvetenskap vid Göteborgs universitet

Den jämförande forskningen visar att kvaliteten på ett samhälles institutioner är avgörande för en stor mängd andra eftersträvnsvärda egenskaper, såsom ekonomisk tillväxt, legitimitet och reformkapacitet. Hög institutionell kvalitet kännetecknas av opartiskhet, effektivitet och en avsaknad av korruption. Den institutionella kvaliteten varierar emellertid inte bara mellan länder, utan också inom länder. Ibland är skillnaderna stora, till exempel mellan södra och norra Italien, men det finns relevanta skillnader även inom Sverige.

Inom ett forskningsprojekt finansierat av Riksbankens Jubileumsfond studerar vi den institutionella kvaliteten, dess förutsättningar och konsekvenser i svenska kommuner. Vi är särskilt intresserade av korruptionsrisker samt kvalitet på service i samband med kommunala upphandlingar och kommunal revision.

Från svenska kommuner har vi samlat in uppgifter om samtliga upphandlingar mellan 2009 och 2015 som ligger över gränsen för direktupphandling samt revisionskritik mellan 2002 och 2015. Vidare har vi tillgång till enkätdata från 2012 där samtliga kommunpolitiker i Sverige ombetts svara på frågor om kommunens institutionella kvalitet.

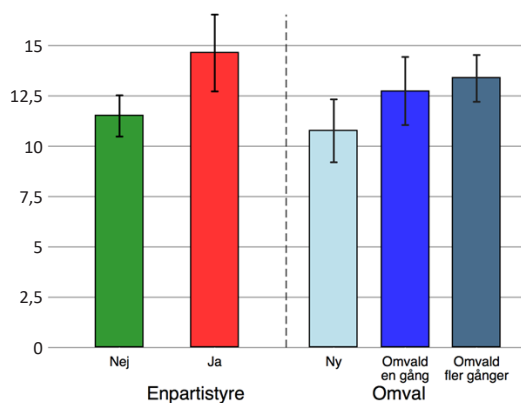
Våra analyser visar att kommunal upphandling skiljer sig åt över landet. Indikatorer som i

andra länder visat sig hänga samman med korruptionsrisker, såsom att endast ett anbud lämnats på en konkurrensutsatt marknad, är vanligare i vissa kommuner än i andra. Detta förekommer framför allt i mindre kommuner och kommuner där befolkningen har lägre inkomst. Vi visar också att detta mer riskfyllda upphandlingsförfarande hänger samman med om den politiska makten i kommunen är utsatt för verklig politisk konkurrens. Där samma parti innehaft makten i kommunen under lång tid lämnas oftare bara ett enda anbud än där maktskifte skett. Samtidigt lämnas endast ett anbud i upphandlingar mest sällan i kommuner som har ett nytt politiskt styre (se figur 1).

Den kommunala revisionen är en viktig instans för att kontinuerligt granska den institutionella kvaliteten. Våra analyser av den kommunala revisionen visar att revisionskritik kan kopplas till förlorat väljarstöd för det styrande partiet och en minskad sannolikhet för omval (se figur 2).

Sammantaget tolkar vi resultaten från våra undersökningar som att den institutionella kvaliteten i svenska kommuner påverkas bland annat av de politiska förhållandena i kommunen men också att granskningen av den institutionella kvaliteten har politiska konsekvenser.

Figur 1. Procent ett anbud.

Figur 2. Sannolikhet att partiet kommunstyrelsens ordförande representerar behåller posten nästa mandatperiod.

